

**LLICENCIATURA DE CRIMINOLOGIA
GÈNERE, DELINQÜÈNCIA I JUSTÍCIA PENAL
CURS 2007-2008
PROFRA. ENCARNA BODELÓN GONZÁLEZ¹**

---

¹ Àrea de Filosofia del Dret (Universitat Autònoma de Barcelona)

1. OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA: L'objectiu d'aquesta matèria es oferir una anàlisi del pensament criminològic des de la perspectiva de gènere. El coneixement del sistema penal i del delictes que ofereix la criminologia es troba traspassat per l'estructura social de gènere. Per adquirir un correcte coneixement del funcionament del sistema penal és necessari conèixer com incideix en una de les desigualtat bàsiques de les nostres societats que és la de gènere.

2. .PROGRAMA

1.El sexisme de les teories criminològiques.

- Les dones en la criminologia tradicional
- La invisibilització de les dones en la criminologia.

2. El gènere i les teories criminològiques actuals.

- 2.1. Estructura de gènere i processos de criminalització
- 2.2. La criminalitat femenina.

3. Pràctiques selectives en l'administració de justícia penal.

- 3.1.El sexisme en la justícia penal.
- 3.2.La justícia penal como justícia "masculina".
- 3.3.La sexuació del dret.

4.1.Dones i presó (I).

- 4.1. Característiques històriques de les reclusions femenines.
- 4.1. Aspectes sociològics de les presons de dones

5. Processos de discriminació i presons de dones. (II)

- 5.1.Les dones gitanes i la presó
- 5.2.Les dones migrades i la presó
- 5.3. Les situacions de les dones ex-preses.

6.Sexualidad i criminología

- 6.1.La criminalització del cos femení.
- 5.1) La criminalització de la prostitució.
- 5.2) Les agressions sexuals

7. Les violències contra les dones i el debat criminològic (I)

- 7.1.Les definicions del fenomen de les violències contra les dones
- 7.2. El tractament jurídic-penal de la violència contra les dones. Característiques històriques i socio-jurídiques

8. Les violències contra les dones i el debat feminista (II)

- 7.1) Característiques històriques i socio-jurídiques.
- 7.2) El debat criminològic feminista sobre la violència de gènere.

9. Seguretat ciutadana i gènere.

- 9.1 Aproximacions a la noció de seguretat des del gènere.
- 9.2. Ciutat i seguretat per les dones

10. La criminologia feminista i els estudis de gènere.

10.1. Els drets de les dones i el dret penal. Els límits de la intervenció penal.

10.2. Crítiques a la intervenció penal des de una perspectiva feminista.

3.. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

1. Comprensió de les teories de gènere en l'àmbit criminològic i del sistema penal.
2. Coneixement de la situació de les dones en la justícia penal.
3. Anàlisi d'informació, estadístiques i programes amb perspectiva de gènere.
4. Elaboració de programes, estudis, informació amb perspectiva de gènere.
5. Adquisició de competències per la realització d'informes d'impacte de gènere en l'àmbit de la justícia penal i aplicació de la transversalitat de gènere en els estudis i programes de gènere i justícia.

4. SISTEMA DOCENT

1. Les classes es realitzaran a partir de l'estudi de diversos materials bibliogràfics, documentals, etc que es discutiran en cada sessió.

Horas de trabajo de la asignatura (6 crèdits x 18.25 horas = 112.5 horas)

Assignatures de 4.5 crèdits: 85 hores

Hores de classe: 14x3= 42 hores

Hores de treball extern de l'alumnat 43 hores

Tipo de trabajo	Cantidad	Horas
Trabajo en clase		42 horas
Preparación prácticas escritas	3 prácticas (5 horas cada una)	15 horas
Preparación trabajo final	1	15 horas
Tutorías	3 tutorías	3 horas
Preparación prueba	2 pruebas	10 horas
Total		85 horas

5.SISTEMA D'AVALUACIÓ:

El sistema d'avaluació serà d'avaluació continuada. Es realitzaran diverses proves i treballs que seran avaluats al llarg del curs, que tindran el següent valor:

Treball final: 25%

Treball a classe i/ o en grup: 25%

Treballs individuals (2): 25%

Proves avaluadores (2): 25%

2. Para superar la evaluación continuada se requiere tener un mínimo de 5 puntos (sobre 10) en los cuatro ítems que conforman la evaluación. En caso de que una persona no cumpliera con los mínimos exigidos se le indicará durante el curso para que pueda subsanarlo y se permitirá recuperar.

3. La asistencia a clase es obligatoria. Sin un mínimo de asistencia del 70% la persona no será evaluada.

4. Todo el trabajo (salvo la práctica en grupo) debe ser personal. La inobservancia de esta regla comportará la exclusión de la evaluación y la no superación de la asignatura.

6. BIBLIOGRAFIA OBLIGATORIA I COMPLEMENTARIA

La bibliografía básica es trobarà en el dossier de lectures. La bibliografía complementària és la següent:

- A.A. V. V., (1999), *El código penal desde una perspectiva de género*, Vitoria: Emakunde.
- Almeda, E., 2002. *Corregir y castigar*. Barcelona: Ed. Bellaterra
- Azaola, E. 2003. **La infancia como mercancía sexual**. México: Ed. Siglo XXI. México.
- Bergalli, R; Bodelón, E., (1992), La cuestión de las mujeres y el derecho penal simbólico, *Anuario de Filosofía del Derecho*, Madrid: , T. IX: 43-73.
- Bergalli, R. 2003. Sistema penal y problemas sociales. Valencia: Tirant lo Blanc.
- Bodelón, E, (1998), Género y derecho, en, Añón, M. J.; Bergalli, R.; Calvo, M; Casanovas, P, (comp) *Derecho y sociedad*, Valencia: Tirant lo Blanc, 637-655.
- Bodelón, E. 1998. “Género y derecho”, en: Añón, M. J., Bergalli, R., Calvo, M., Casanovas, P. (eds), *Derecho y Sociedad*. Valencia: Tirant lo Blanch, pp. 637-655
- Bodelón, E. 2000. “El moviment feminista i la construcció dels drets de les dones”, *Avenç*, n. 248, pp.32-38.
- Chejter, S., (1990), *La voz tutelada. Violación y voyerismo*, Buenos Aires: Biblioteca de Cecym.
- Dobash, E., Dobash, R. 1992. *Women, violence and Social Change*, London: Routledge,
- Equipo Barañí. 2001. *Mujeres gitanas y sistema penal*. Madrid: Ed Meyte.
- Faccio., A., (1992), Cuando el género suena, cambios trae, San José de Costa Rica: Illanud.
- Heidensohn, F. 1994. “Gender and Crime”, in: Maguire, M., Morgan, Reiner, R., *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Clarendon Press.
- Juliano, D. 2004. *Excluidas y marginadas*. Madrid. Ed. Càtedra.
- Larrauri, E. 1994. *Mujeres Derecho Penal y Criminología*. Madrid: Siglo XXI.
- Larrauri, E., Varona, E. 1995. *Violencia doméstica y legítima defensa*. Barcelona: EUB
- Naffire, N. 1990. *Law and the Sexes*. Sydney: Allen & Unwin. (Chapter 7 p.136-148)
- Osborne, R., (1993), *La construcción social de la realidad*, Madrid: Ed. Càtedra.
- Pheterson, G., (1989), *Nosotras, la putas*, (trad. G. Baravalle), Madrid: Talasa; orig. En inglés, a vindication of rights of whores, The seal press, 1989.
- Rubio, A. 2004. “Inaplicabilidad e ineficacia del derecho en la violencia contra las mujeres: un conflicto de valores, en: AAVV, *Anàlisis jurídico de la violencia contra las mujeres*. Sevilla: Instituto Andaluz de la Mujer.
- Smaus, G.,(1998), Análisis feministas del derecho penal, en: Bergalli, R., (ed), *Contradicciones entre derecho y control social*, Barcelona: Ed. Boch.